

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Харченко Тетяна Олександрівна

к.е.н., доцент, докторант

навчально-наукового інституту

«Інститут державного управління»

Харківського національного університету

імені В.Н. Каразіна

Харків, Україна

tetyana_22_82@ukr.net

Вступ. Одним із вагомих чинників впливу на розвиток економіки України є результативність функціонування аграрного сектору. Протягом останніх років в сфері публічної політики спостерігається посилення уваги до галузі через зростання її бюджетоутворюючого та експорт-орієнтованого впливу. В той же час в 2020 р. аграрний сектор забезпечив робочими місцями 17,1% працездатного населення країни, що є другим за вагомістю показником в загальній структурі зайнятого населення за видами економічної діяльності. Враховуючи сучасні орієнтири розвитку країни, в частині набуття статусу кандидата до ЄС, важливим є визначення стратегічних орієнтирів розвитку аграрного сектору з урахування діючих результатів його функціонування.

Оціночні індикатори результативності державного регулювання розвитку аграрного сектору лежать в площині економічної, соціальної та екологічної складових. При цьому саме питання досягнення їх рівноважного впливу при формуванні вектору регуляторної політики, наразі, є вкрай важливим, адже фундаментальною основою європейської політики розвитку аграрного сектору виступає забезпечення розвитку сільських територій. Балансу між розвитком аграрного сектору та сільських територій можливо досягти за умови збереження господарств населення, котрі з одного боку виступають основою збереження

сільських територій, національних традицій, історико-культурної спадщини, а з іншого – є гравцями на ринку виробників сільськогосподарської продукції.

Метою дослідження є проведення оцінки результативності державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору економіки України.

Матеріали та методи. Для проведення оцінки було використано методи порівняння та регресійного аналізу. В якості бази для формування оціночних індикаторів виступили статистичні дані за період 1990-2020 рр.

Результати та обговорення. Для оцінки зміни напрямів державного регулювання розвитку аграрного сектору, розглянуто структурне співвідношення між суб'єктами господарювання нефінансових корпорацій та сектору державного управління й домашніми господарствами за період 1990-2020 рр., котре представлено на рисунку 1.

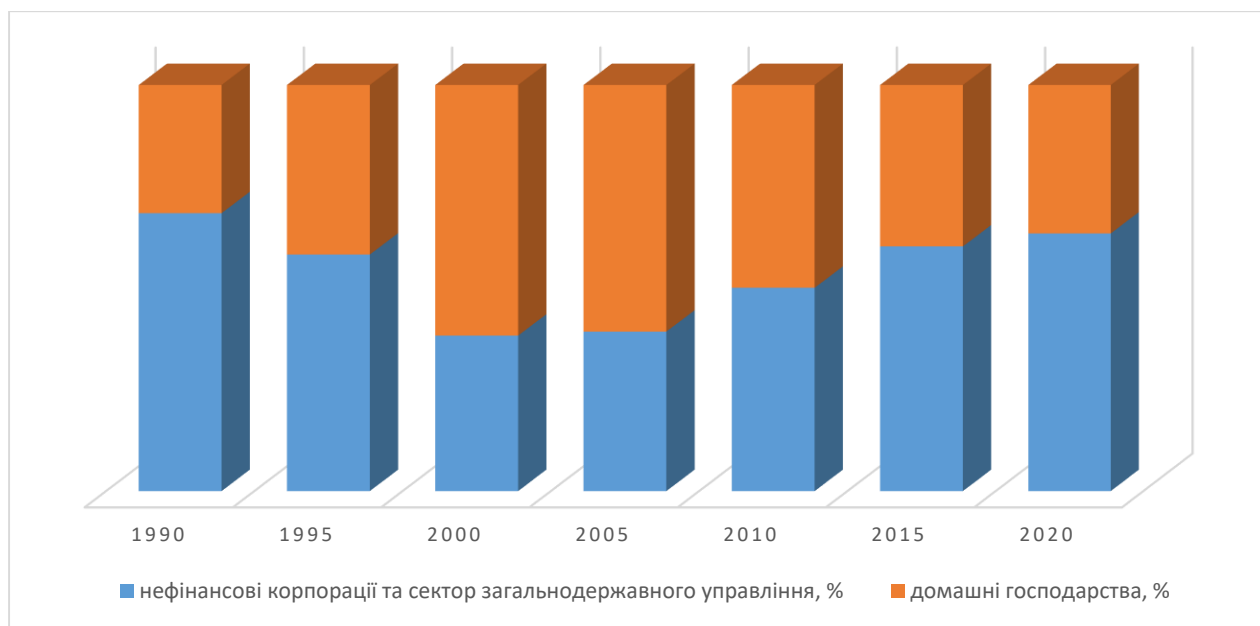

Рис. 1. Структурне співвідношення виробників сільськогосподарської продукції в Україні, 1990-2020 рр., %

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Представлені на рис. 1 дані вказують на відсутність сталої тенденції між частками суб'єктів господарювання – виробників сільськогосподарської продукції. Однак, в розрізі наведених даних очевидно є наявність тенденцій до зростання або скорочення частки господарств населення в загальній структурі в

певні періоди. Так, в період 1990-2000 рр. відбулось скорочення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції суб'єктами господарювання нефінансових корпорацій та сектору загальнодержавного управління з 68,4% (1990 р.) до 38,2% (2000 р.). В своїх дослідженнях Гладій М.В. та Лузан Ю.А. визначають 2000-2010 рр. - періодом найбільш активних ринкових трансформацій аграрного сектору, протягом якого було прийнято 150 спеціальних законів, що дало змогу господарствам населення нарощувати обсяги виробництва сільськогосподарської продукції [1, с. 9], що підтверджують й представлені на рис. 1 дані. Адже саме в 2000 р. та 2005 р. спостерігається зростання частки виробництва сільськогосподарської продукції домашніми господарствами в загальній структурі до 61,8% (2000 р.) та 60,8% (2005 р.). В якості наступного етапу, який характеризується наявністю протилежної тенденції, можна умовно позначити період 2010-2020 р. в якому очевидно є динаміка скорочення частки виробництва сільськогосподарської продукції домашніми господарствами з 50,0 % в 2010 р. до 36,6% в 2020 р. Представлена динаміка вказує на відсутність результативності заходів державного регулювання щодо підтримки розвитку господарств населення, котрі діяли протягом даного періоду. Очевидною є необхідність перегляду підходів державного регулювання, а також запровадження заходів по формуванню концептуальної моделі сталого розвитку аграрного сектору орієнтованої на збереження потенціалу сільських територій та розвитку господарств населення, як важливої структурної одиниці в системі виробництва сільськогосподарської продукції.

Враховуючи те, що одним із оціночних індикаторів результативності функціонування аграрного сектору виступає обсяг виробництва сільськогосподарської продукції, розглянемо його динаміку за період 2010-2020 рр., котра представлена на рис. 2.

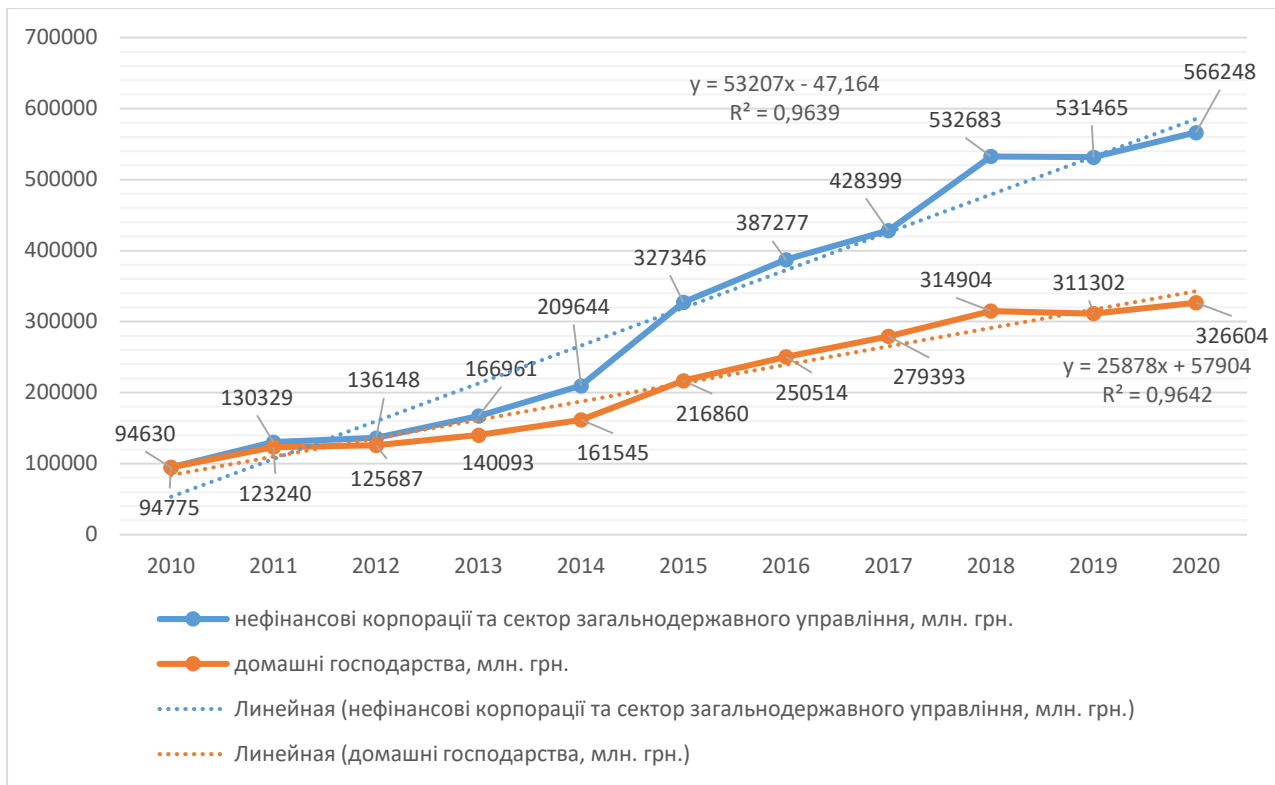

Рис. 2 – Динаміка виробництва сільськогосподарської продукції в Україні, млн. грн., 2010-2020 рр.

* Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Досліджуючи динаміку обсягів виробництва сільськогосподарської продукції в якості індикатора оцінки результативності державного регулювання розвитку аграрного сектору, зауважимо, що позитивним чинником є зростаючий характер трендів, як в розрізі нефінансових корпорацій та сектору загальнодержавного управління, так і в розрізі домашніх господарств. Високий коефіцієнт кореляції лінійних трендів свідчить про тісний зв'язок між щорічними значеннями показника, що вказує на відсутність значних варіаційних розбіжностей в досліджуваному часовому ряді. До складу негативних чинників належить поглиблення розриву між фактичними обсягами виробництва сільськогосподарської продукції в розрізі досліджуваних суб'єктів господарювання в 2020 р. в порівнянні з 2010 р. Так, показник виробництва сільськогосподарської продукції домашніми господарствами в 2010 р. (94775,0 млн. грн.) був рівнозначним до показника отриманого суб'єктами господарювання нефінансових корпорацій та сектору загальнодержавного

управління (94630,0 млн. грн.). Однак, в 2020 р. встановлено протилежну динаміку, де 566248,0 млн. грн. вироблено сільськогосподарської продукції суб'єктами господарювання нефінансових корпорацій та сектору загальнодержавного управління, а домашніми господарствами на 42,3% менше, що в абсолютних одиницях склало 326604,0 млн. грн. При цьому дана тенденція набула свого початку в 2011 р. та характеризується поглибленням негативної динаміки в частині збільшення розриву між обсягами виробництва досліджуваних суб'єктів господарювання.

Висновки. Отримані результати підтверджують значну варіативну розбіжність обсягів виробництва сільськогосподарської продукції в розрізі досліджуваних суб'єктів господарювання, що відповідно, дозволяє стверджувати про необхідність корегування діючих інструментів державного регулювання для досягнення результативності сталого розвитку аграрного сектору та підтверджує важливість зміни стратегії розвитку з урахування розвитку сільських територій.

Список використаних джерел:

1. Гладій М.В., Лузан Ю.Я. Аграрні трансформації та селянські господарства в системі продовольчої безпеки України. *Економіка АПК*. 2020. №5. С. 6-21.